

**TÜRKÇE'DEN RUSÇA'YA ÇEVİRİ SORUNLARI:
ORHAN PAMUK'UN “BENİM ADIM KIRMIZI” VE “KAR”
ADLI ESERLERİ**

Leyla Çiğdem DALKILIÇ*

ÖZET

Bu çalışmada dildeki zaman yapısındaki farklılıklardan kaynaklanan Türkçe'den Rusça'ya roman çevirisindeki sorunlar, Orhan Pamuk'un “Benim adım Kırmızı” ve “Kar” adlı eserleri üzerinde ele alınmaktadır. Türkçe'de ayrı bir zaman dilimi olarak yer alan, Rusça'da ise gelecek zaman diliminin ikincil anlamı olarak incelenen geniş zaman kalıplarının, Türkçe'den Rusça'ya nasıl çevrildiği, Rusça'daki diğer zaman dilimlerinin ne gibi şartlarda Türkçe'deki geniş zaman anlamını aktarmak için tercih edildiği, bu hususlar doğrultusunda, çeviride karşılaşılan sorunlar incelenmektedir. Rusça'daki geniş zaman kalıplarının aktarımında çeviri esnasında karşılaşılabilmesi muhtemel çeşitli alternatif gramer kalıpları da çalışmada ayrıca gözler önüne serilmektedir. Söz konusu alternatif gramer kalıpları, Rus dil biliminde “fiil formları arasında rekabet” (конкуренция видо-временных форм) olarak adlandırılmakta olup, sadece Rus filolojisinde değil, genel olarak dil biliminde incelenen ve “fazlalık” (избыточность) olarak adlandırılan diğer bir güncel sorunu da beraberinde ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, anlam açısından cümlenin ifadesinde bir değişiklik yaratmadan, birbirinin yerini tutabilen ‘bitmişlik görünüşü’ (SV) ve ‘bitmemişlik görünüşü’ (NSV) gruba ait fiil seçimine değinilmektedir. Söz konusu durum, çeviri boyunca iki farklı gruba ait fiiller arasında bir seçim yapması ve bunu devamlı olarak göz önünde bulundurması gereken tercümanın edebi eser çevirisinde karşılaştığı bir zorluk olarak ele alınmaktadır. Yapılan çözümlenmeli ve karşılaştırmalı çalışma sayesinde Rusça'daki geniş zaman kalıplarının sahip olduğu kendine özgü anlamlarla, kullanım açısından Türkçe'deki geniş zaman ile olan benzerlik ve farklılıklara da değinilmektedir. Bunun yanı sıra, çeviride şekilden anlama; ‘anlamdan şekle’ yönteminin önemi vurgulanmakta, çevirideki anlamsal kaymalar, üslup incelikleri, iki dildeki gramer farklılıklarının çeviriye yansımaları ve çeviri çözümlenmeleri de incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: geniş zaman kalıpları, gramer sistemi, Türkçe-Rusça çeviri.

---

* Dr., St. Petersburg Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi Rus Dili Bölümü Mezunu, dalkicileyla@hotmail.com

**TRANSLATION ISSUES FROM TURKISH TO RUSSIAN:
THE NOVELS OF ORHAN PAMUK’S “MY NAME IS RED”
AND “SNOW”**

ABSTRACT

This article analyses the problems of translating novels from Turkish into Russian caused by the difference between the structures of the languages. It considers the case studies of the Russian translations of O. Pamuk’s “My name is Red” and “Snow”. The article also presents the problems that occur during the translation of the Present Simple tense form from Turkish into Russian. This form in Turkish is considered to be a separate tense, while in Russian it is a secondary function of the Future tense. Our aim was to define which tense forms are preferable to use to convey the semantic meaning of the Turkish Present Simple tense when translating into Russian. It must be pointed out that alternative grammatical forms are permitted when translating the Turkish Present Simple tense into Russian. The possibility of using such alternative forms in Russian linguistics is called “Aspect and Tense verb forms rivalry”, which cause another problem called “redundancy”. “Redundancy” is researched not only in Russian philology but in linguistics on the whole. It means using perfective and imperfective verbs to convey the semantic meaning of the Present Simple tense that can be interchanged without distorting the meaning. A situation when the translator has to choose one or another verb form is called a “translation difficulty”. Due to analytical and comparative analysis the main meanings of the Present Simple tense forms in Russian have been defined. They have revealed the similarities and differences between these forms when comparing languages. In this article the importance of the approach “from meaning to form” and “from form to meaning” is stressed. It also analyzed semantic deviations, stylistic nuances, and the reflection of grammatical differences of two languages when translating.

Key words: simple present tense modals, grammar system, Turkish-Russian translation.

Türkçe ve Rusça iki ayrı gramer sistemlerine sahip, farklı dil aile grubuna mensup dilleri temsil etmektedir. Rusça’da zaman kategorisi *şimdiki*, *gelecek* ve *geçmiş* zaman olmak üzere üç ana zaman dilimine ayrılmaktadır

(Bondarko,1971: 50). Türkçe ise, Rus diline göre, daha karmaşık bir zaman sistemine sahiptir¹.

Rusça'da gelecek zaman diliminin ikincil anlamı olarak ele alınan; Türkçe'de ise ayrı bir zaman dilimi olarak incelenen geniş zamanın, Türkçe'den Rusça'ya çevirisi bazı zorluklara ve çeviri alanında farklı gramer şekil ve kalıplarının seçilmesine yol açmaktadır.

Bu makalede Türkçe ve Rusça arasındaki gramer sisteminden, özellikle de farklı zaman yapısından kaynaklanan çeviri sorunları ve söz konusu geniş zaman kalıplarının Türkçe'den Rusça'ya çevirisinde karşılaşılabilmesi muhtemel, çeşitli alternatif gramer kalıpları incelenmektedir. Bunun yanında, çeviri esnasında Rus gramerinde ele alınan '*şekilden anlama*' değil '*anlamdan şekle*' yönteminin kullanılması (TFG, 2007: 14-17), anlam kaymalarının önüne geçerek, eserin ifade açısından orijinalliğini koruyarak okuyucuya sunulması açısından ayrıca önem taşımaktadır. Söz konusu yöntem, çeviride şekil veya görünüş açısından dilden dile farklılık gösterebilecek gramer oluşumlarının sahip olduğu ve bu gramer formlarının arkasında gizli olan esas anlamların anlaşılabilmesi açısından, gramer kalıbının sahip olduğu şekilden çok, o şeklin arkasında saklı olan ve yatan anlamın ön planda tutularak, dikkate alınmasını ön gören bir yöntemdir. Bunun yanında, Rusça'daki gramer formlarının özellikle de görünüş kategorisi (*категория вида*) içerisinde yer alan 'bitmişlik görünüşü' *совершенный вид* (SV) ve 'bitmemişlik görünüşü' *несовершенный вид* (NSV) grubuna ait fiillerin sahip oldukları kendine özgü, çeşitli anlam ve nüanslar göz önüne alındığında, bahsi geçen yöntemin dildeki anlatım inceliklerinin ortaya çıkartılabilmesi açısından dil ve çeviri biliminde de önem arz ettiğini belirtmek gerekir.

Rus okuyucusu Nobel ödüllü Türk yazar Orhan Pamuk ile ilk kez 2002 yılında Rusça'ya çevirisi yapılan "Benim adım Kırmızı" adlı eseriyle tanışmıştır. Bu araştırmada Orhan Pamuk'un "Benim adım Kırmızı" (ilk kez V.B. Feonova tarafından çevrilmiştir, 2002; eserin ikinci çevirisi M. Şarov tarafından yapılmıştır, 2011) ile "Kar" (A.S. Avrutina, 2008) adlı romanların çevirisi incelenmektedir. Adı geçen romanların baskılarının farklı çevirmenler tarafından daha sonra çevrilmemesine rağmen (Benim adım Kırmızı eseri

---

¹ Türkçe'de mevcut zaman dilimleri konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Kimi araştırmacılar dört temel zaman diliminden bahsederken, kimi bilim adamları ise geçmiş zamanı görülen ve duyulan olmak üzere ikiye ayırarak, Türkçe'de zamanları beş temel zaman diliminde incelemektedir. Türkçe'de zamanlar konusu, araştırmamız içerisinde ana konuyu teşkil etmediğinden çalışma içerisinde bu konuya ayrıntılı olarak değinilmemiştir.

hariç)², yukarıda söz konusu zaman formlarının bir dilden diğerine aktarımının ne şekilde gerçekleştirildiğinin incelenmesi açısından faydalı olacaktır.

Her iki eserden sunulan örnek cümlelerle, Türkçe'deki geniş zaman kipinde kullanılmış fiillerin Rusça'ya nasıl çevrildiklerine bir bakalım:

1) “Serdar bey sözünü bitirince Koruma ister misiniz’ dedi Ka’ya”.

“Nasıl?”

“Yanınıza bir sivil adam *veririm*. Rahat edersiniz.”

“Buna ihtiyacım mı var? dedi Ka, doktorun artık bastonuyla yürümesini önerdiği hastanın telaşıyla” (Pamuk, 2002:17).

Türkçesinde gördüğümüz üzere “*veririm*” fiili, geniş zamanın gelecek zaman anlamında birinci tekil şahıs kalıbında kullanılmıştır. Yukarıdaki cümlenin Rusça'ya nasıl çevrildiğini inceleyelim:

«Сердар бей закончил говорить, и Касим бей спросил у Ка:

- Вам нужна охрана?

- Это как?

- Мы *приставим* к вам человека в штатском. Вам будет спокойно.

- Разве мне нужно? – спросил Ка, волнуясь как больной, которому врач уже предложил ходить с палкой» (Памук, 2008: 20).

Burada fiil gelecek zamanda kullanılmasının yanı sıra, orijinaldeki gibi birinci tekil şahısta değil, ikinci çoğul şahıs formunda kullanılmıştır. Bunun nedeni, Rusça'daki geniş zaman ifadesini iletmek için kullanılan gelecek zaman formlarının, ikinci çoğul şahıs eki ile kullanıldığında, fiilin anlamına Türkçe'deki geniş zaman kalıpları için de özgü olan ‘*olabilirlik, mümkünlük*’ anlamlarını kazandırmasında yatmaktadır. Bu bağlamda, çevirmenin tercihi gelecek zamanda kesinlik belirten birinci tekil şahıs formu «*приставлю*» değil, ikinci çoğul şahıs eki «*приставим*» olmuştur. Böylelikle, söz konusu cümlede ikinci çoğul şahıs ekinin kullanılmasıyla “*size adam veririm*” ifadesi, anlam açısından Rusça'da yeterlilik fiili olan “*мочь*” fiilinin kullanıldığı durum ile

² Bu çalışmada V. Feonova tarafından 2002 yılında çevirilen ve 2011 yılında çevirisi M. Şarov tarafından tekrarlanan Orhan Pamuk'un ‘Benim adım Kırmızı’ adlı eserin tercümesi arasındaki çeviri farkları, adı geçen son çevirmenin kendine ait, iki çeviri arasındaki farkları ortaya koyan, ufak bir çalışması bulunduğundan ötürü bu makalede ayrıntılı olarak ele alınmamıştır. Konuya ilişkin M. Şarov'un iki çeviri arasındaki farkları ortaya koyduğu çalışması için bkz. <http://pamuk-ru.livejournal.com/37434.html>.

«мы **можем** приставить вам человека» (*size bir adam verebiliriz*) eş değer tutulmuştur.

2) “Bir büyük üstat Frenk nakkaşı ile başka bir nakkaş ustası bir Frenk çayırlarında yürürler ve ustalık ve sanat üzerine konuşurlar. Karşılıklarına bir orman çıkmış. Daha usta olanı, ötekine şöyle demiş: Yeni usullerle resmetmek öyle hüner gerektirir ki, demiş, bu ormandaki ağaçlardan birini *resmettin mi*, resme bakan meraklı buraya *gelip*, isterse o ağacı diğerlerinden ayırt edip **bulur**” (Pamuk, 1998: 63).

Bu cümlede italik yazı ile ayrılmış olan ‘*resmettin mi*’ (resmettiğin zaman); ‘*gelip*’ (bağlama ulacı) ve ‘*bulur*’ (geniş zaman eki) kelimelerine üç farklı gramer yapısı içerisinde rastlamaktayız. Bu formların hepsinin Rusça’ya aktarımı şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

«Как-то один великий европейский художник гулял по европейской лужайке с другим европейским художником, они разговаривали о мастерстве и искусстве. На опушке леса тот, что постарше сказал: «Если ты мастер, ты **нарисуешь** дерево в лесу так, что любитель живописи **придѐт** сюда и **найдѐт** именно то дерево, которое ты нарисовал» (Памук, 2002: 69).

Yukarıda kalın yazı ile belirtilmiş olan fiiller, cümle içerisinde birbirleriyle bağlantılı olduklarından dolayı, cümledeki anlatım bütünlüğünün korunması açısından, Türkçe’deki farklı gramer formlarına eş değer olan gramer kalıpları kullanılmaksızın, Rusça’ya tek bir gramer formu ile aktarılmıştır (bkz. *нарисуешь*, *придѐт*, *найдѐт*). Gelecek zaman formunda kullanılmış olan bu fiiller cümleye “*genellik, olağanlık*” anlamlarını aktarmakla birlikte, söz konusu bu anlamların elde edilmesi Rusça’da geniş zaman formunun kullanımında tercih edilen kişi şahıs ekleri ile doğrudan ilintilidir (Smirnov, 2008: 102-103). Bunun yanı sıra, Türkçe’deki zaman-sonuç ilişkisi içerisinde anlam bütünlüğünün bozulmaması açısından cümle, ileride *birinci çevirmen* olarak adlandıracağımız V.B. Fenova tarafından Rusça’ya şart kipi (*если*) ile aktarılmış, ancak yeni bir resim yaratmak için ressamın sahip olması gereken “*yetenek, hüner*” anlamı çeviride ikinci planda kalmıştır.

Söz konusu cümle burada ve daha sonrasında *ikinci çevirmen* olarak adlandıracağımız M.S. Şarov tarafından şu şekilde çevrilmiştir:

«Рассказывают, что однажды два больших европейских художника прогуливались по европейской лужайке и говорили о мастерстве и искусстве; когда же дошли они до опушки леса, тот, что был поопытнее, сказал: «Если **хочешь рисовать** по-новому, нужно обладать таким мастерством, чтобы всякий любопытствующий, посмотрев на

изображенное тобой дерево, **мог** при желании **найти** его в этом лесу» (Памук, 2011: 69).

Bahsi geçen cümle ikinci çevirmen tarafından, ilk örnekte olduğu gibi, Rusça'ya aynı şekilde şart kipi (*коли*) ile aktarılmıştır. Ancak, cümlelerin orijinalinde bulunan ve anlam açısından cümleye yoğunluk, abartma anlamı katan '*ki*' bağlacı (*Yeni usullerle resmetmek öyle hüner gerektirir ki*), her iki durumda da göz ardı edilmektedir. İncelediğimiz geniş zaman kalıbı ise bu çeviride yerini geçmiş zamana bırakmıştır.

Buna karşılık cümlelerin şu şekilde çevrilmesi önerisinde bulunabiliriz:

«Гуляют как-то один европейский великий художник и другой мастер-художник по европейским лугам и разговаривают о мастерстве и искусстве. По пути им встретился лес. Более опытный мастер сказал другому: Чтобы рисовать в новом стиле, необходимо такое мастерство, говорит, что нарисовал одно из деревьев этого леса, а любой, кто увидит рисунок, придя сюда, найдёт это дерево, выделив из остальных».

3) “Bir şey istersin ama ne istediğini bile bilemezsin. Anlatırsın bir karışık rüya. Hemen yorumlayıp ne istemen gerektiğini, ne verebileceklerini sana **söylerler**, mesela **derler** ki: bir koca, bir çocuk, bir ev gerek sana...” (Pamuk, 1998: 165).

Geniş zamanda sunulan ve alışlagelmiş, sürekli tekrarlayan, olağan bir durumu aktaran bu fiiller, Rusça'ya *birinci çevirmen* tarafından şu şekilde aktarılmıştır:

«Тебе чего-то хочется, но чего, ты и сама не знаешь. Расскажи как запутанный сон. Его сразу **истолкуют**, **объяснят**, **скажут**. Например: тебе нужен муж, ребенок, дом...» (Памук, 2002: 185).

Bu cümlede koyu ile belirtilen fiiller anlam olarak genel bir durumu anlatmakla beraber, içerisinde kesinlik ve eylemin ilerleyen zamanlarda yani gelecekte de aynı düzende vuku bularak, gerçekleşeceğine yönelik anlamları da içermektedir. Belirtmek gerekir ki, Rusça'da geniş zamanı yansıtan fiil kalıplarının en büyük özelliklerinden bir tanesi, olayı aktaran kişinin kişisel gözlem ve tecrübelerinden yola çıkarak eylemi tasvir etmesidir. Cümlelerin, '*yorumlayıp söylerler, derler*' kısımları Rusça'ya çevrildiğinde, yukarıdaki örnekte gördüğümüz gibi (bkz. 2. örnek) kaybolmakta, fiiller zincirleme bir şekilde sunulmaktadır.

İkinci çevirmen ise ele alınan bu cümleyi aşağıdaki gibi aktarmaktadır:

«Тебе чего-то хочется, но ты сама толком не можешь понять, чего именно. Ты говоришь о своих сомнениях так, словно рассказываешь запутанный сон. Его сразу **растолкуют**: **скажут**, чего тебе нужно и

выполнимо ли твое желание. И ты понимаешь, что хочешь мужа, или ребёнка, или новый дом...» (Pamuk, 2011: 187).

Burada *ikinci çevirmenin* tercümesinin, yeni bazı cümleler eklenmesine rağmen, orijinal cümleye daha yakın olduğunu ve çeviri esnasında geniş zaman kalıplarının korunduğunu gözlemlemekteyiz.

Buraya kadar ele alıp incelediğimiz tüm örneklerde, Türkçe'deki geniş zaman kalıbının Rusça'ya aktarımı esnasında bitmişlik görünüşü (SV) grubuna ait fiiller kullanılmıştır. Rusça'da geniş zaman anlamını aktarırken kullanılan fiiller SV grubuna aittir. Ancak bazı durumlarda, yine metne bağlı olarak, Türkçe'deki geniş zaman kalıplarını içeren fiiller, Rusça'daki bitmemişlik görünüşü (NSV) sınıfına ait fiil gruplarının kullanılmasıyla da Türkçe'den Rusça'ya aktarılabilirler. Örneğin:

4) “Ben böyle düşünürken, zırlırlar içindeki iki cengaver döğüşe *tutuşur* ve saatlerce boğuşuktan sonra, birbirlerini yenemedi kan ter içinde *geri çekilirler*” (Pamuk, 2002: 80).

«Пока я так размышляю, два воина в доспехах *вступают* в бой и после многочасовой схватки *отступают*, обливаясь потом кровью, не сумев одолеть друг друга» (Pamuk, 2008: 102).

Rusça'daki şimdiki zaman yapısı ‘aktüel olan şimdiki zaman’ (*актуальное настоящее*) ve aktüel olmayan şimdiki zaman (*неактуальное настоящее*) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. ‘*Актуальное настоящее*’ eylemin dile getirildiği, söyleme döküldüğü an ile gerçekleşme anının kesiştiği durumları aktarır (*Я сейчас читаю книгу, она говорит по телефону vb.*); ‘*Неактуальное настоящее*’ ise, genel olarak tekrar eden, olağan ve olasılık anlamları taşıyan ifadelerin aktarımında kullanılmakta, eylemin dile getirildiği an ile gerçekleşme anı birbiriyle kesişmemektedir. (*Лёд тает при нулевой температуре, Он хорошо рисует vb.*)

Yukarıdaki örnekte de gördüğümüz üzere, Türkçe'de geniş zamanda kullanılan eylemler, Rusça'da şimdiki zaman formunda kullanılarak aktarılmıştır. Bunun nedeni ise, Rus dilinde belli bir tarihi olayı anlatan, geçmişe ait olayların tasvirinde, Türkçe'deki gibi geniş zamanın değil, şimdiki zaman yapısının kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu ve benzeri durumlarda aktüel olmayan şimdiki zamanın tercih edilmesinin bir diğer nedeni de, şimdiki zamanda kullanılan eylemlerin aktarıldığı an ile eylemin gerçekleştiği anın, aynı zamanda vuku bulmamasından, yani kesişmemesinden kaynaklanmaktadır.

Daha önce de değindiğimiz gibi, bazı durumlarda bir dildeki zaman yapısına eşit olan bir gramer formu, başka bir dilde aynı zaman kalıbıyla

aktarılamayabilir. Bu gibi durumlarda çevirmen, söz konusu zaman diliminin yerinin tutabilecek en uygun gramer formunu seçmek durumundadır. Aşağıdaki örnekleri inceleyelim:

5) “Hasan amcanın bir kızıl kılıcı var, dokunduğunu *keser*” (Pamuk, 1998: 139).

Bu cümlelerin *birinci* ve *ikinci çevirmen* tarafından nasıl aktarıldığına bakalım:

Birinci çevirmen:

«У дяди Хасана есть красная сабля, она *режет* все, к чему прикоснется» (Памук, 2002: 156).

Birinci çeviride, Türkçe’de genel bir durumu, olguyu veya tespiti aktaran geniş zaman kalıbı, Rusça’da da aynı anlamı veren ve şimdiki zaman kalıbıyla kullanılan NSV fiili ile aktarılmıştır. Bu durumda SV grubuna ait *разрежет* fiilinin kullanımı da mümkün olmakla birlikte, çevirmen tarafından *режет* fiili tercih edilmiştir. Türkçe’de olduğu gibi Rusça’da da genel kural ve yargıların aktarılması NSV grubuna ait filler aracılığıyla mümkün olduğundan (*güneş doğudan doğar, balık suda yaşar, su testisi su yolunda kırılır* vb.), çevirmenin bu tercihi fiil seçimi açısından daha uygun olmuştur.

İkinci çevirmen:

«У моего дяди Хасана есть сабля в красных ножнах. Всѣ-всѣ *режет*» (Памук, 2011: 159).

İkinci çeviride de yine aynı şekilde NSV grubuna ait bir fiil kullanılmıştır, ancak cümleye bir bütün olarak baktığımızda, yapılan çeviriyle cümlelerin orijinal anlamından biraz uzaklaştığını görüyoruz. İkinci çevirmen tarafından sunulan cümlelerin Türkçe tercümesi şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

“Hasan amcamın kızıl saplı bir kılıcı var, herşeyi herşeyi keser”

Bir başka örnek cümle daha inceleyelim:

6)“Akşamları sohbet etmek isteyen herkes sedirin seni oturduğum şu köşesine *oturur*, dedi Şeyh. Herkes herkesin kardeşidir” (Pamuk, 2002: 125).

«Все, кто хочет поговорить по вечерам, *салятся* в этот угол тахты, куда я усадил тебя, - произнес Шейх. – Все друг другу братья» (Памук, 2008: 125).

Türkçe’de devamlı ve genel olarak gerçekleştirilen bir eylemi anlatan ve geniş zamanda kullanılan *oturur* fiili, Rusça’ya NSV grubuna ait fiillerin şimdiki zaman diliminin aktüel olmayan anlamıyla aktarılmaktadır. Bu nedenle, çevirmen tarafından *салятся* fiilinin kullanımı yerinde olmuş olup, cümlelerin

genel yapı ve anlamının bozulmasına mahal verebilecek olmasından ötürü SV grubuna ait olan *сядут* (otururlar/oturacaklar) fiili tercih edilmemiştir.

Bu ve benzeri durumlarda 'şekilden anlama' değil 'anlamdan şekle' yönteminin izlenmesi, kullanılan eyleme en yakın düşen fiil grubunun belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

7) "Siz okur yazar talihlilerinin sık sık başına *gelir*. Okuması olmayan biri *yalvarır* da ona gelmiş bir mektubu *okursunuz* (Pamuk, 1998: 48).

Bu cümle Rusça'ya şu şekilde aktarılmaktadır:

«Вам, знающим грамоту, хорошо знакома ситуация: неграмотная девушка *приходит, умоляет*, и вы *читаете* ей письмо» (Памук, 2002: 52).

Yukarıda da belirtildiği gibi, Rusça'da geniş zaman anlamını aktaran gelecek zaman formlarının, yani SV grubuna ait fiillerin kullanılması, Türkçe'deki geniş zaman kalıplarının sahip olduğu anlamların tam olarak aktarılması açısından belirli koşullarda yeterli gelmeyebilir. Bu gibi durumlarda, NSV grubu fiiller tercih edilmektedir. NSV grubuna ait fiillerin kullanılması, metindeki söz konusu durumun konuşmacı tarafından her zaman süre gelen, olağan bir hal şeklinde algılandığı anlamına gelmektedir. Buna karşılık, eğer çeviride orijinale daha uygun olması muhtemel olan SV fiilleri kullanılmış olsa idi - ki bu mümkündür (...неграмотная девушка *придѣт, умоляет, и вы прочитаете* ей письмо) - eylemlerin, öncelikle, hikayeyi anlatan kişi tarafından tipik bir durum olarak karşılandığını ve konuşmacının kendi tecrübelerinden yola çıkarak edindiği gözlemlerini, sanki eylem gözlerinin önünde gerçekleşiyormuşçasına anlatarak aktardığını görmüş olurduk (Peşkovskiy, 1956: 208-213). Burada çeviri esnasında hem SV hem de NSV sınıfına ait fiillerin kullanılabilmesinin altını çizmek gerekir. Bu örnek, cümlede anlatılmak istenen anlama bağlı kalınarak, Rusça'daki her iki fiil grubunun da kullanılabilir olmasının görülmesi ve anlam bütünlüğü bozulmadan tercihe göre hem NSV hem de SV grubuna ait fiillerin kullanılmasının mümkün olduğu halleri göstermesi açısından ilgi çekicidir. Söz konusu durum Rusça dil bilgisinde «конкуренция видов» olarak adlandırılan iki farklı gruba ait fiiller arasındaki *rekabet durumuna* işaret eder (Bondarko, 1971: 30-42). Buna benzer bir örneği daha inceleyelim:

8) "Bu güveni bir kere içinizde hissedersiniz, aklınıza ne gelir, içinize ne doğarsa *yaparınız* ve yaptıklarınız da doğru *çtkar* (Pamuk, 1998: 230).

«В таких случаях возникает внутренняя уверенность, вы *делаете* (ya da *сделаете*) все, что вам придет в голову, и ваши действия оказываются (ya da *окажутся*) правильными» (Памук, 2002: 259).

Söz konusu cümlede NSV grubuna ait fiillerin kullanılması, ortaya konan durumun olağanlığını aktarmakla birlikte, genel bir çerçevede düzenli olarak tekrar ettiğini göstermektedir. SV grubuna dahil fiillerin kullanılması ise, konuşmacı tarafından sanki genel bir kuralı ortaya koyuyormuş izlenimi uyandırarak, konuşmacının eylemlerin yine benzer durumda aynı şekilde vuku bulacağından duyduğu güveni, ‘kesinliği’ iletmektedir. Başka bir deyişle, bu ve benzeri söylemlerde eylemin aynı ölçüde gelecekte tekrar vuku bulmasından duyulan bir güven mevcuttur.

Buna karşılık, *ikinci çevirmen* tarafından yapılan tercüme ile karşılaştırıldığında yukarıdaki cümlelerin anlam açısından orijinalden biraz uzak olduğunu, ikinci çevirinin cümle anlamını daha iyi yansıttığını, ancak bunu yaparken cümledeki ikinci çoğul şahıs eki yerine üçüncü tekil şahıs ekini kullanarak, durumu aktüel olmayan şimdiki zaman kalıbıyla aktardığını, böylece geniş zaman kalıplarının kaybolduğunu ve birinci çeviride mümkün olan NSV ve SV grubuna ait fiillerin birbirlerinin yerine kullanılabilmesi imkanının, ikinci çeviride ortadan kalkmış olduğunu görebiliriz.

«Когда человеком овладевает такое чувство, он действует не раздумываясь, повинуюсь внутреннему голосу, и потом оказывается, что он делал все правильно» (Памук, 2011: 261).

NSV ve SV grubuna ait fiiller arasındaki rekabet durumunu yansıtan bir başka örnek cümleyi inceleyelim:

9) “Öylesine bir heyecanla inanan biri günah işlemek için her şeyi *yapar*, gerekirse diri diri derisinin yüzülmesine bile *razı olur*” (Pamuk, 2002: 87).

«Человек, который верит с таким воодушевлением, *сделает* всё, чтобы не совершить греха, если надо, *согласится* даже на то, чтобы с него заживо содрали кожу» (Памук, 2008: 108).

Bu cümledeki fiiller orijinal eserdeki anlamları korunarak, Rusça’ya SV grubuna ait fiillerle aktarılmıştır. Yukarıda belirtilen fiillerin SV grubuna ait fiillerle kullanılması, anlama olağan bir genelleme katmakla birlikte, konuşmacı söz konusu eylemlerin gelecekte de benzer şekilde ortaya çıkacağına, vuku bulacağına dair duyduğu özgüveni sergilemektedir. Rusça’da geniş zaman kalıplarının SV grubuna ait fiillerle kullanılması bahsi geçen zaman kalıplarına ‘уверенность’ *emin olma*, *özgüven duyma* anlamlarını katmaktadır. Bu anlam sadece SV grubuna ait fiillerle ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, incelediğimiz cümle SV grubuna dahil fiillerin yanı sıra, NSV grubuna ait fiillerle de aktarılabilirdi. Söz konusu durumu aşağıda karşılaştıralım:

«Человек, который верит с таким воодушевлением, *делает* всё, чтобы не совершить греха, если надо, *соглашается* даже на то, чтобы с него заживо содрали кожу».

Yukarıda da görüldüğü üzere, incelediğimiz bu cümledeki eylemlerin NSV grubuna ait fiillerle kullanılması mümkündür. Bu durumda cümlenin anlamı korunmakta, yalnız anlam açısından fiillerin sahip olduğu nüanslar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, SV grubuna ait fiillerin kullanıldığı birinci cümledeki gibi '*emin olma*' anlamı belirginliğini yitirmekte; NSV grubu fiillerin kullanılmasıyla karşımıza konuşmacının genellediği olağan bir durum çıkmaktadır.

NSV ve SV grubuna ait fiillerin birbirlerinin yerlerine kullanılabilmesine yönelik ortaya çıkan rakebet durumu, dil biliminde incelenen ve '*fazlalık*' – '*избыточность*' (Voeikova, 2010: 9-21) olarak adlandırılan bir başka durumu ortaya çıkartmaktadır. Bu durum, çeviri esnasında çevirmen için bir zorluk oluşturmakta ve çevirmeni sürekli olarak iki seçenek arasında bir seçim yapmak durumunda bırakmaktadır.

Son olarak, orijinal metinde geniş zaman kalıbında kullanılan fiillerin Rusça'ya gelecek zaman yapısı içerisinde nasıl aktarıldığını ve neden şimdiki değil de, gelecek zaman formunun tercih edildiğine bir göz atalım.

10) “Ağlama öyle... Bir gün hesap sorulacağı hiç aklına gelmedi mi; Ağlama yoksa *vururum*” (Pamuk, 2002: 50).

«Не плачь так... Тебе раньше совсем не приходило в голову, что однажды придется ответить? Не плачь, а то *выстрелю*» (Памук, 2008: 63);

11) “Otur sandalyeye oğlum, bu devlet hepinizi asar, hepinizi yakalar” (Pamuk, 2002: 51).

«Сядь на стул сынок, это государство всех вас *поймает*, всех вас *повесит*» (Памук, 2008: 63)

Her iki cümlede de çevirmenin gelecek zaman formlarını tercih etmesi yerinde olmakla beraber, Rus dili için yukarıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesi geleceğe yönelik algılandığından ve söz konusu eylemlerde bir '*olasılık*', '*ihtimal*' anlamı bulunduğundan dolayı bu formların tercihi uygun olmuştur. Öte yandan 10 no'lu cümlede kullanılan "*yoksa*" - *a mo* - bağlacı Rusça'da kendinden sonra gelecek zaman kullanımını zorunlu kılmaktadır.

Sonuç olarak, çeviride önemli olan çevirmenin '*şekilden anlama*' değil, '*anlamdan şekle*' giderek, çevirideki anlam bütünlüğünü koruması ve yakalamasıdır. Başta geniş zaman formları olmak üzere, şimdiki zaman formlarının kullanımı esnasında yapılan, anlam açısından cümlenin ifadesinde

bir değişiklik yaratmadan, birbirinin yerinin tutabilen ‘bitmişlik görünüşü’ (SV) ve ‘bitmemişlik görünüşü’ (NSV) gruba ait fiillerin seçimi, çevirmen için Rusça’dan Türkçe’ye ve Türkçe’den Rusça’ya yapılan çevirilerde her ne kadar zorluk teşkil etse de, kaliteli bir çevirinin ortaya çıkartılması açısından, söz konusu gramer yapılarının her iki dildeki kullanımlarının iyi bir şekilde bilinmesi ve çevirinin her anında dildeki kullanım özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bunun yanında, her iki dilin gramer sistemindeki farklılıklar göz önüne alınarak, çeviride eserin orijinalindeki anlamına en yakın ifadeyi aktarmanın önemli olduğu da unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- AVRUTİNA, A. (2008) *Sneg*, Amfora: Sankt-Peterburg.
- BONDARKO, A.V. (1971) *Vid i vremya russkogo glagola (znaçenie i upotreblenie)*, Prosveşenie: Moskva.
- FEONOVA, V. B. (2002) *Menya Zovut Krasnyy*, Amfora: Sankt-Peterburg.
- TEORİYA FUNKTSİONAL’NOY GRAMMATİKİ (2007): Vvedenie, aspektualnost’, vremennaya lokalizovannost’, taksis. izd. 5-e, stereotipnoe, Komkniga: Moskva.
- SMİRNOV, İ.N. (2008) *Virajenie povtaryaemosti i obobşennosti deystviya v sovremennom russkom yazıke*, Nauka: Sankt-Peterburg.
- ŞAROV, M. S. (2011) *İmya mne –Krasnyy*, Amfora: Sankt-Peterburg.
- PEŞKOVSKİY, A.M. (1956) *Russkiy sintaksis v nauçnom osveşenii*, Yazıkı Slavyanskoy Kulturi: Moskva.
- PAMUK, O. (1998) *Benim Adım Kırmızı*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- PAMUK, O. (2002) *Kar*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- VOEİKOVA, M.D. (2010) *İzbitoçnost’ v sisteme yazıkı i raznie formı yiyo proyavleniya / İzbitoçnost’ v grammatičeskom store yazıkı*, Nauka: Sankt-Peterburg.